

Kutabogama nuburinganire hagati yubwoko bwabantu muri Mali

Imyubakire n'umuco hagati yabagabo nabagore yitwa ubwoko bwabantu. Ubwoko bwabantu niterambere ni ugukuramo ibibazo bifitanye isano hagati yabagabo nabagore kugirango babone ibisabwa byiterambere ryuzuye.

Ibintu rusange biranga ubwoko bwabantu muri Mali

Amoko agabanijwemo urwego rwabanyacyubahiro, abantu buntu, ubwoko hamwe nabacakara. Akamaro k'ibi byiciro by'imibereho muri societe ya Mali ya none ntikivugwaho rumwe. Ubwoko bwose bwimibereho yabantu muri Mali, harimo na gahunda y amoko yabantu, bayoborwa niyi mibereho.

Umubano hagati y'abagabo n'abagore rimwe na rimwe uragora kubera ko umugore adashobora guhitamo aho atuye cyangwa uwo ashaka kubana. Ubukwe butegurwa na se n'abavandimwe b'abagabo. Iyo umugore atagikunda umugabo we cyangwa uko umuryango we umeze, ntamahitamo menshi niba ashaka gukomeza kumwubaha, cyane cyane iyo ari umubyeyi. Mubihe byinshi rero umugore aguma mumuryango wumugabo kandi ari mumwanya muto kandi wahohotewe.

Abagore nta ruhare bafite muri politiki yo mu mudugudu, ntibitabira inama kandi bagomba kuguma mu rugo.

Kutamenya gusoma no kwandika, ubuvuzi budahagije, ubusumbane bw'imishahara, ubushomeri nizindi mpamvu zitera ubusumbane bw'umugabo.

Gukwirakwiza no kugenzura umutungo Sisitemu y'ingengabitekerezo ituma abagabo n'abagore baruzuzanya. Abagabo bakeneye abagore kwemeza uruhare rwabo nk'abagabo na ba se. Abagore bakeneye kandi abagabo nk'abagabo, ba se b'abana babo. Akamaro k'uruhare rw'umugore na nyina ni ingenzi cyane ku bagore kuruta izindi nshingano n'irangamuntu. Ku bagore benshi, inzira imwe ni ubukwe na nyina.

Igabana ry'imirimo n'inshingano za buri wese muri societe yo mucyaro muri iki gihe ahanini bishingiye ku kuzuzanya mu mibonano mpuzabitsina. Abagore bo mu cyaro bongereye imirimo imiryango yabo yambere, cyane cyane iyo ibigega byimiryango birimo ubusa. Umutungo bwite wumugore ukoreshwa cyane mukwita kubana, impano yumukobwa ukiri muto, kugirango atunge umuryango we wambere wangiza ibyo akeneye. Ubuzima bwabagore bo mucyaro bwuzuye imirimo yo murugo nubuhinzi.

Amategeko gakondo, abagore kubona ubutaka

Umubano wabagore nubutaka bwubuhinzi bugaragaza ubuziranenge bwibisanzwe muri Mali ya none. Abagore ntibashobora kugira inguzanyo kugiti cyabo kubera imbogamizi zingengabitekerezo. Kutamenya gusoma no kwandika ni inzitizi kandi uburenganzira bw'umugore bwo kubona ubutaka buratandukanye ukurikije akamaro ka buri karere gakondo. Abakobwa ni bake kurusha abahungu bajya ku ishuri. 15% by'abagore ni bo bonyine bashobora gusoma no kwandika ugereranije na 32% by'abagabo.

Imiterere yemewe n'abagore bo muri Mali irangwa no kubana bigezweho hamwe namategeko gakondo. Ku baharanira inyungu z'abagore, amategeko gakondo ashingiyeye ku ihame ry'ubusumbane bushingiyeye ku gitsina, biha abagabo uruhare runini mu muryango no muri sosiyete. Kwishingikiriza ku bagore ku bubasha

bw'abagabo bigira ingaruka mbi nubwo inkiko gakondo zavanyweho mu myaka ya za 1960.

Abagabo batekereza ko bafite inshingano zijyanye no gukenera k umuryango kuruta abagore bityo bagashyiraho inzira zabo. Ibi bibaho nubwo, mubikorwa, abagore aribo bambere bita kubyo umuryango ukeneye.

Amategeko yemewe yimibonano mpuzabitsina

Guverinoma ya Mali yashyizweho umukono n'inyandiko z'igihugu ndetse n'amahanga zishyigikira uburenganzira bwa demokarasi bwa buri muntu no kutavangura abaturage bose. Inyandiko zose z'amategeko nk'Itegeko Nshinga, Amategeko agenga umurimo, gushyingirwa n'amategeko ya Tulela yemeza uburinganire kuri bose nta vangura rishingiye ku bwoko, igitsina, idini ndetse n'amoko, kandi rikaba risaba uburenganzira bwa bose ku burezi, ku kazi, kuruhuka no gufashwa n'imibereho.

Nubwo bimeze bityo ariko, kubahiriza amategeko ntabwo byubahirizwa kandi abagore barenganurwa mu buryo butandukanye n'abagabo, cyane cyane ku bijyanye no kwangwa, kurera abana no kuzungura.

Gushyingirwa, gutandukana no kuzungura

Gushyingiranwa ni amasezerano hagati yimiryango kandi byemezwa no kwishyura inkwano yumuryango wumugabo kumuryango wumugore. Umupfakazi, umugore ashyikirizwa murumunawe muto wumugabo wapfuye. Umugore agaragara nkumushyitsi mumuryango wumugabo kugeza yibarutse umwana. Ntabwo yemerewe gutunga umuryango mubukwe cyangwa mumuryango we wambere. Ubutunzi bwumugore wubatse biterwa nicyo we ubwe ashoboye kwegeranya. Ukurikije imigenzo, umugore ahora ameze nkurinzwe numugabo kandi biri muburage bwe. Birabujijwe kwangwa numugabo wumugabo ukurikije amategeko yumuryango 1962.

Uruhare rw'abagore mubuzima rusange

Inzego rusange ziyobowe nabagabo. Kubwimpamvu z'amadini cyangwa gakondo abagore baguma mu bikorera. Amashyirahamwe y'abagore atera imbere muri Mali kandi afatwa nk'ahantu h'umugore, bityo rero mu rugo, kubera ko inama zibera mu rugo rw'umwe mu banyamuryango.

Yandika Madou MAIGA